

17.2.2011

METSO luonnonhoito –tukiryhmä 2010

Aika 2.12.2010 klo 12.30-16.30
Paikka Tapion Sali (Soidinkuja 4, Hki Malmi)
Paikalla

Timo Soininen, Tapio (pj)
Lauri Saaristo, Tapio (siht)
Ilkka Koivisto, Mk H-U, viranomaispalvelut
Henrik Lindberg, HAMK
Maarit Loiskekoski, Metla
Marjukka Mähönen, MMM
Mikko Nykänen, UPM Silvesta
Sami Oksa, UPM metsä
Antti Otsamo, Metsäteollisuus
Jani Seppälä, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Janne Soimasuo, Metsämannut
Pirita Soini, Mk K-S, asiantuntijapalvelut
Jyrki Sopanen, Metsäliitto
Risto Sulkava, SLL

Estyneet

Tuija Luukkanen / Maarit Sallinen, Tornator
Aulikki Alanen, Metsähallitus luontopalvelut
Mikko Kuusinen, YM
Timo Vesanto, Mk Pir, asiantuntijapalvelut
Pekka Kallio-Mannila, Stora-Enso
Petri Heinonen, Erkki Hallman, Metsähallitus metsätalous
Markus Nissinen, Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi
Harri Tukia, SYKE
Jukka Suhonen, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

1. Kokouksen avaus
Puheenjohtaja Timo Soininen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.
2. Edellisen kokouksen muistio
Todettiin, että edellisen kokouksen muistioon ei ole muutostarpeita. METSO luonnonhoito –tukiryhmän muistiot löytyvät internetistä osoitteesta <http://www.metsavastaa.net/materiaalit-3>.
3. Ajankohtaiset asiat METSO, KEMERA ja luonnonhoito
Marjukka Mähönen kertoi valtakunnallisten luonnonhoidon kehittämishankkeiden hausta vuodelle 2011. Rahoitus on kokonaisuudessaan noin 0,5 milj. euroa, josta tuetaan METSO yhteistoimintaverkostoja 150 000 eurolla. Loput myönnetään hankehaun perusteella.
YM ja MMM ovat tehneet analyysiä METSO:n toteutukseen käytössä olevan tutkimus- ja kehittämishankerahoituksen tilanteesta. Yhteensä käytetään noin 4 milj. euroa vuosittain. Nyt METSO:n T&K toiminnan tukeminen toteutuu useiden rahoituslähteiden kautta, mutta rahoituspuolta on tarkoitus koota yhteen ja virtaviivaistaa.

17.2.2011

KEMERAAan tehdään päivitystä liittyen pienpuun energiakäytön tukeen (PETU). Tällä päivityksellä ei ole vaikutusta luonnonhoitohankkeiden säädöksiin.

METSO-tutkimukseen liittyen Maarit Loiskekoski totesi, että marraskuussa 2010 pidetyn tutkimusseminaarin esitykset löytyvät netistä.

<http://www.metla.fi/tutkimus/metso/tutkijaseminaari-2010/index.htm>

Antti Otsamo kysyi uhanalaisten lajien arvioinnin tulosten julkistamiseen 1.12.2010 liittyvästä jatkotyöstä ja merkittävimmistä tuloksista luonnonhoidon kehittämisen kannalta. Lauri Saaristo totesi, että lajitarkastelussa lehdot ja lehtojen hoidon kehittäminen saa suuren painoarvon. Marjukka Mähönen kertoi, että lajiensuojelun toimintaohjelmatyö on käynnistymässä (SYKE vetää). Lisäksi uhanalaisten luontotyyppien arviointiin perustuva toimintaohjelma on valmistumassa ja sen yhtymäkohdat METSO luonnonhoitoon selvitetään.

Timo Soininen esitteli KEMERAN toteutumisen tilanteen luonnonhoidossa. Luonnonhoitohankkeissa alkuvuonna 2010 on ollut luonnonhoidon suunnittelua 4422 hehtaarilla ja toteutusta 244 hehtaarilla.

Metsäkeskuksissa on valmisteilla elinympäristökohtaiset toteuttamisohjelmat. Työssä on lähdetty METSON tavoitepinta-aloista metsäkeskuksittain, ja tältä pohjalta metsäkeskukset ovat antaneet oman arvionsa. Toteuttamisohjelmissa tulevien vuosien luonnonhoitopinta-alat ovat moninkertaisia nykyiseen verrattuna. Samalla rahoituksen tarve kasvaa.

Risto Sulkava toivoi pienvesien lähimetsien luonnonhoitomenetelmien kehittämistä. Janne Soimasuo tiedusteli metsälain uudistamisvelvoitteen tulkinnasta lettojen luonnonhoitoon liittyen. Ilkka Koivisto vastasi, että tällä hetkellä ei ole ongelmia lain soveltamiseen erikoistapauksissa, koska toiminta on vähäistä. Sulkava totesi, että strategiasta tulee paineita uudistamisvelvoitteen poistamiseen kaikilta soilta.

4. Maastokoulutusten kokemukset ja palaute, METSO koulutustarve -kyselyn tulokset

LS esitteli internetsivut ja kalvosarjan METSO luonnonhoito maastokoulutusten toteutuksesta lokakuussa 2010. <http://www.metsavastaa.net/koulutukset-2010>

Keskusteltiin koulutuksiin osallistuneista organisaatioista. ELY-keskuksista ei ollut osallistujia, vaikka tarve luonnonhoitoasioiden osaamiseen on olemassa. Metsäkeskuksilla oli aiemmin syksyllä vastaavanlaista sisäistä luonnonhoitokoulutusta.

Keskusteluissa tuotiin esiin, että kentällä tarvitaan luonnonhoidon osaamista, asenteiden muuttumista ja organisaatioiden välisten raja-aitojen ylittämistä. Metsänomistajat eivät arvioiden mukaan osaa kysyä luonnonhoitopalveluja METSOssa, ennen kuin ovat nähneet esimerkkejä toteutetuista kohteista. Viestinnän tärkeys on hyvä muistaa. Perustietoa METSOsta on hyvin tarjolla, mutta luonnonhoidon viestintää tulisi tehdä metsänomistajien omalla kielellä.

Toisaalta muutokset eivät tapahdu nopeasti ja monelle metsänomistajalle myös metsätalouden peruskäytännöt ovat vieraita. Näitä ajatellen METSO on mennyt läpi ihmeellisen hyvin. Luonnonhoidon neuvonnassa voisi metsäsuunnittelun lisäksi hyödyntää metsänomistajille suunnattuja koulutuksia.

5. Työohjekortit ja muut materiaalit

LS esitteli METSO luonnonhoito -työohjekortit, joita on hankkeessa on tehty yhteensä neljä. Aiheita ovat pienialaisen korven kunnostus, lähteen kunnostus, harjun

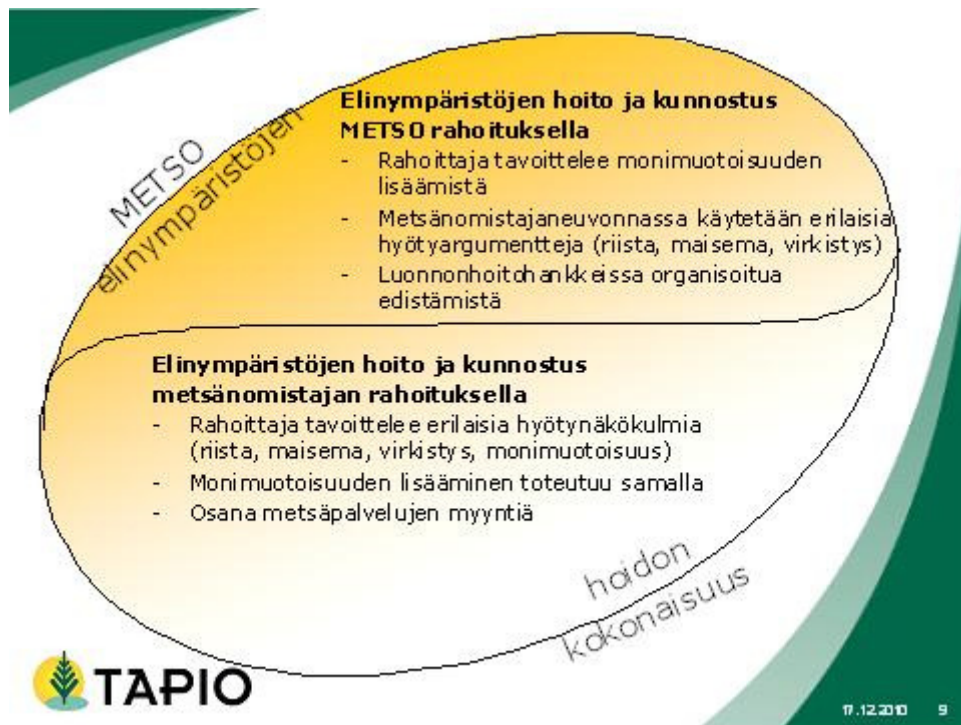
17.2.2011

paahdeympäristön luonnonhoito sekä lehdon hoito. Tukiryhmä keskusteli korteista ja antoi yksityiskohtaisia kommentteja, jotka otetaan huomioon viimeistelytyössä. Korttien asiasisällön tarkistuksesta huolehditaan loppuvuonna SYKEssä. On tärkeää, että korteissa ei ole ristiriitaisuuksia suhteessa tutkimustietoon valmisteilla oleviin suojelualueiden luonnonhoito- ja ennallistamisoppaisiin. Kortit tulevat tammikuussa 2011 vapaasti ladattaviksi metsavastaa.net sivuille.

6. METSO luonnonhoidon visiot 2016

Katsottiin läpi LS:n laatima esitys, joka käsitteli visioita METSON mahdollisuuksista talousmetsien luonnonhoidon lisäämiseen. Esitys perustui tukiryhmän jäsenten vuonna 2009 kuvaamiin odotuksiin luonnonhoidon kehittämisestä ja METSO luonnonhoito-kehittämistyössä esiin tulleisiin tarpeisiin.

METSO elinympäristöjen luonnonhoidon kokonaisuuteen kuuluu sekä METSON kautta että muuta kautta rahoitettavat luonnonhoitotyöt METSO elinympäristöissä. Kyse on saman kolikon kahdesta eri puolesta, joten molempien edistäminen on tärkeää. Alla olevassa kaavakuvassa asia tiivistetysti:

Esityksessä todettiin esimerkkeinä seuraavanlaisia tavoitetiloja luonnonhoidolle:

Luonnonhoitopalvelujen sisällöt täsmentyneet ja kustannustehokkuus parantunut

Metsäalan toimijoilla on tarjolla metsänomistajille luonnonhoitopalvelu tuotteita – erilaisiin elinympäristöihin ja vaihteleviin tilanteisiin. Monet luonnonhoitotöistä ovat sisällöltään suurin piirtein vakionmuotoisia ja kustannuksiltaan ennakoitavissa. Kustannukset suhteessa hyötyihin ovat pääosin sellaisia, että tavalli-

17.2.2011

nen metsänomistaja pystyy tilaamaan palveluita myös omara-
hoitteisesti. Sisältöjä sovelletaan maanomistajan tavoitteiden
pohjalta riippuen toimenpiteen rahoittajasta.

Rahoitus suunnitelmallista ja koordinoitua

METSO luonnonhoitorahoitusta markkinoidaan metsänomistajille
METSON tavoitteita parhaiten tukevissa tilanteissa. KEMERAN
luonnonhoitorahoitus löytänyt roolinsa luonnonhoidon kokonai-
suudessa. Luonnonhoitotöille on asetettu alueellisia tavoitteita
elinympäristökohtaisten toimenpideohjelmien toteutuksessa ja
rahoitusta ohjataan alueille tavoitteiden pohjalta. METSO rahoit-
tusta luonnonhoitoon jakava viranomainen ja luonnonhoitopal-
velujen tuottajat tietävät tavoitteet ja pyrkivät edistämään niitä

Kysyntää on, tekijöitä löytyy ja lainsäädäntö ei jarruta toimintaa

Luonnonhoitopalvelut ovat monelle metsäalan palveluntarjoajal-
le arkipäivää. Luonnonhoitotöiden osaamista tarjolla kattavasti.
Luonnonhoidon toteutuksiin ei tarvita metsälakiin liittyvää eri-
tyiskohteen tulkintaa.

Tukiryhmä kommentoi esitystä. Muun muassa todettiin, että osa asioista on tällä
hetkellä jo toteutunut tai toteutumassa. Joihinkin luonnonhoidon työlajeihin, kuten
säästöpuuryhmien polttoon on kehitetty kustannustehokasta toimintamallia. Luon-
nonhoidon rahoitusta suunnitellaan ja koordinoidaan elinympäristökohtaisissa toteut-
tamissuunnitelmissa, joihin sisältyy selkeitä alueellisia tavoitteita. Markkinalähtöi-
syyttä tullaan tarvitsemaan luonnonhoitotöiden edistämässä.

7. Kehittämisen painopisteet 2011

Esityksen pohjalta käytiin läpi keskustelukierros, jossa pohdittiin luonnonhoidon ke-
hittämisen painopisteitä tulevalle vuodelle.

Jyrki Sopasen mielestä joillain alueilla luonnonhoitohankkeet ovat vahvasti leimautu-
neet metsäkeskuksen omaisuudeksi. Verkostoitumista ja yhteistyötä pitäisi saada li-
sää. Luonnonhoidon rahoituksen vähyys huolettaa. Tarvetta olisi luonnonhoitokoulu-
tukseen, jossa mahdollisimman kattavasti toimijoita mukaan. Alueilla voitaisiin pitää
ideariihä, joissa pohdittaisiin toimijoiden yhteistyönä sitä, kuinka luonnonhoitoon
saataisiin lisävauhtia.

Jani Seppälän mielestä kun rahoitusta on vähän, sen käyttö tulisi saada mahdolli-
simman järkeväksi. Luonnonhoidon toimenpiteitä pitäisi alueille kohdentaa mahdolli-
simman hyvin perusteiden. ELY-keskusten METSO-toiminnassa tulee luonnonhoito mo-
nella tapaa vastaan. Esimerkiksi metsänomistajilla, jotka ovat ELY -keskukseen yh-
teydessä, voi olla luonnonhoitoon sopivia kohteita tilallaan. Toisaalta monella met-
sänomistajalla on innokkuutta tehdä jotain toimenpiteitä suojelusopimuksen koh-
teeksi tulevalle alueella.

Maarit Loiskekosken mukaan luonnonhoitopalvelujen tarjontaa ruokkisi, jos metsän-
omistajat osaisivat kysyä luonnonhoitoa. 4H-kerhoja ja muita ruohonjuuritason toi-
mijoita tulisi saada mukaan yksinkertaisimpiin luonnonhoitotöihin.

Mikko Nykäsen mielestä nuorten saaminen luonnonhoitotöihin mukaan olisi tärkeää.
Jonain päivänä heistä tulee metsänomistajia, jotka ovat valmiita maksamaan luon-
nonhoitopalveluista.

17.2.2011

Antti Otsamon mielestä monimuotoisuuden turvaamisen ja riistanhoidon palomuri on purettava. Riistasta kiinnostuneet metsänomistajat ovat iso potentiaali ja asioita yhdistelemällä luonnonhoitoa voidaan merkittävästi edistää. Paikallistoimijat pitää pystyä aktivoimaan ja auttaa heitä huomaamaan, että ollaan samalla asialla.

Risto Sulkavan mukaan on tärkeää, että tulevaan metsään.fi -palveluun saadaan kunnolliset METSO-ominaisuudet ja luonnonhoitoon tarvittavat sovellukset. Metsänhoitoyhdistyskentässä näyttäisi olevan vielä runsaasti luonnonhoidon kouluttamisen tarvetta. Luonnonhoidon edistämisen III-luokan METSO kohteissa vaatisi ohjeistuksen niin, että luonnonhoitoa osattaisiin metsänomistajille tarjota.

Pirita Soinin mielestä maanomistajien omaehtoista luonnonhoitoa on pyrittävä tukemaan ja opastamaan asiassa kaikkia paikallisia toimijoita.

Henrik Lindberg totesi, että metsänomistajien koulutus on vähäistä ja arveli, että metsänhoitoyhdistykset vastaavat merkittävästä osasta maanomistajakontakteja. Yhdistysten toiminnassa luonnonhoitoasioilla on pieni rooli. Lindberg muisteli aikanaan esillä ollutta ideaa "metsätilan biodiversiteettisopimuksesta", joka raamittaisi luonnonhoitotöitä osaksi tilan metsänkäsittelyä. KEMERA-rahoitukseen liittyvien luonnonhoitotuotteiden kehittäminen voisi myös olla tärkeää.

Ilkka Koiviston mukaan tilanne on sikäli hankala, että joudutaan myymään tukien osalta ei-oota. Uutta ajattelua tarvitaan. Eri metsäkeskusalueilla on vaihtelevia tilanteita. Kaikilla metsäkeskuksilla ei ole töissä henkilöitä, joilla luonnonhoitotyöt olisivat pääsisältönä. Toisaalta joihinkin metsänhoitoyhdistyksiin tällaisia henkilöitä on ilmaantunut. Luonnonhoidon toimenpiteillä on "vaikean työn leima" ja suunnittelua tehdään tarkkaan, kun toisaalta uudistushakkuun saa avaimet käteen periaatteella. Jalkauttamista pitää jatkaa ja ottaa mukaan metsänomistajaa lähellä olevat firmat ja metsänhoitoyhdistykset.

Timo Soininen totesi, että luonnonhoidon rahoitustyökalu KEMERAssa, luonnonhoitohanke, on kankean oloinen. Jos rahoitus muuttuisi luonnonhoitotyöksi, se vaikuttaisi toiminnan luonteeseen siten, että ei enää lähdetäisi rakentamaan hanketta konkreettisten luonnonhoitotöiden tekemisen taustalle.

Sami Oksan mielestä on tärkeää, että kehittämishankkeet ovat konkreettisia ja tuottavat yksinkertaisia toimintamalleja. Esimerkiksi lehtoihin pystyttäisiin kehittämistyön pohjalta tarjoamaan vaihtoehtoista luonnonhoitosuunnitelmaa. UPM:ssä törmää usein siihen, että maanomistajilla on tahtotilaa luonnonhoitotöille, mutta jos alueella ei satu olemaan luonnonhoitohanketta ja siihen rahoitusta, homma ei toteudu.

Metsänomistajien pitäisi saada tietoa potentiaalisista luonnonhoitokohteista. Tähän liittyen keskusteltiin kaukokartoitusperusteisen metsävaratiedonkeruun mukana tulevista haasteista. Toisaalta ongelmana voi olla tilakohtaisen metsäsuunnittelun väheneminen, mutta hyötynä metsäsuunnittelupalvelun sisällön monipuolistuminen myös luonnonhoidon neuvonnan osalta.

8. METSO Luonnonhoito viestintä lähitulevaisuudessa

LS lähettää METSO luonnonhoidon ajankohtaislinkit -uutiskirjeen laajalla sähköpostijakelulla työohjekorttien valmistumisen jälkeen tammikuussa 2011.